

УДК 378.4:792.8.071.2

Цитування:

Вітковський В. В., Копієвський О. Д. Діяльнісний аспект фахової підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті. *Мистецтвознавчі записки: зб. наук. праць*. 2021. Вип. 40. С. 89-94.

Vitkovskiy V., Kopievskiy O. (2021). Activity aspect of professional training of future choreographers in the classical university. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prats'*, 40, 89-94 [in Ukrainian].

Вітковський Вячеслав Владикович,
заслужений артист України, доцент,
доцент кафедри хореографії
Інституту мистецтв Київського
університету імені Бориса Грінченка
<https://orcid.org/0000-0003-0682-4759>
v.vitkovskiy@kubg.edu.ua

Копієвський Олег Дмитрович,
викладач кафедри хореографії
Інституту мистецтв Київського
університету імені Бориса Грінченка
o.kopievskiy@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0622-7287>

ДІЯЛЬНІСНИЙ АСПЕКТ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ХОРЕОГРАФІВ У КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Мета статті – науково обґрунтувати доцільність діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів у класичному університеті. **Методологія** дослідження ґрунтується на: науково-теоретичних концепціях про діяльність та діяльнісний підхід у фаховій підготовці студентів; методах аналізу, систематизації й узагальнення. У статті розкрито програмні вимоги до фахової підготовки студентів-хореографів в університеті. Досліджено наукові основи педагогічної та художньо-творчої діяльності хореографа. Охарактеризовано основні види діяльності керівника хореографічного колективу, які студенти мають опанувати за час навчання в університеті – теоретичні (проективна, аналітична) та практичні (організаційно-педагогічна, художньо-творча, концертно-сценічна). Сформульовано принципи освітньої діяльності студентів у хореографічних класах. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що: науково обґрунтовано та доведено доцільність застосування діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів; систематизовано основні форми й види професійної діяльності, які студенти-хореографи мають опанувати в процесі фахової підготовки; визначено принципи освітньої діяльності студентів у хореографічних класах. Сформульовано **висновки** про те, що діяльнісний підхід є ефективним засобом формування у майбутніх хореографів досвіду професійної діяльності у процесі фахової підготовки в університеті.

Ключові слова: майбутні хореографи; фахова підготовка студентів-хореографів; діяльнісний підхід; керівник хореографічного колективу; форми та види діяльності; принципи освітньої діяльності студентів.

Vitkovskiy Vyacheslav, associative professor at the Department of Choreography at the Institute of Arts of the Borys Grinchenko Kyiv University; Kopievskiy Oleg, lecturer at the Department of Choreography at the Institute of Arts of the Borys Grinchenko Kyiv University

Activity aspect of professional training of future choreographers in the classical university

The purpose of the article is to scientifically substantiate the expediency of the activity approach in the professional training of future choreographers at the classical university. **Methodology.** The research methodology is based on: scientific and theoretical concepts of activity and activity approach in professional training of students; methods of analysis, systematization, and generalization. The article reveals the program requirements for professional training of student-choreographers at the university. The scientific bases of pedagogical and artistic-creative activity of the choreographer are investigated. The main types of activity of the leader of the choreographic team, which students must master during their studies at the university - theoretical (projective, analytical) and practical (organizational-pedagogical, artistic-creative, concert-stage) are characterized. The principles of educational activity of students in choreographic classes are formulated. **The scientific novelty:** scientifically substantiated and proved the expediency of applying the activity approach in the professional training of future choreographers; the basic forms and types of professional activity which students-choreographers should master in the course of professional preparation are systematized; the principles of educational activity of students in choreographic classes are determined. **Conclusions** are formulated that the activity approach is an effective means of forming in future choreographers the experience of professional activity in the process of professional training at the university.

Keywords: future choreographers; professional training of students-choreographers; activity approach; leader of the choreographic team; forms and types of activity; principles of educational activity of students.

Актуальність теми дослідження. Відродження національних культурних традицій в Україні великою мірою залежить від популяризації хореографічного мистецтва серед учнівської та студентської молоді, а також від залучення підростаючого покоління до активної творчості у навчальних та аматорських хореографічних колективах, що, у свою чергу, актуалізує проблему професійної підготовки кадрів у галузі хореографії в закладах вищої освіти – університетах культури і мистецтв, педагогічних і класичних університетах.

Професійна підготовка майбутніх хореографів та керівників хореографічних колективів містить як теоретичну, так і практичну складові та здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності «Хореографія» з урахуванням запитів суспільства та сучасного рівня розвитку хореографічного мистецтва. Тому означена проблема має розглядатися як у практично-діяльнісному, так і в науково-теоретичному ракурсах. Відтак, дослідження діяльнісного аспекту фахової підготовки майбутніх хореографів в умовах університетської освіти є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання хореографічної освіти та роботи з хореографічними колективами досліджені у працях вітчизняних науковців: сучасні тенденції розвитку хореографічної освіти в Україні (О. Касьянова [6], Т. Медвідь [7]); особливості професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів у системі педагогічної освіти (Т. Благова [1]); методика роботи з хореографічним колективом, основи хореографічного мистецтва та композиції танцю (О. Голдріч [4; 5]); методика хореографічної роботи у школі та позашкільних закладах освіти (Л. Бондаренко [2]); теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом (В. Годовський, В. Арабська [3]). Водночас діяльнісний аспект фахової підготовки майбутнього хореографа у класичному університеті недостатньо висвітлений у науковій літературі та потребує спеціального дослідження.

Мета статті – науково обґрунтувати доцільність діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів у класичному університеті. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: 1) дослідити наукові основи реалізації діяльнісного підходу в мистецькій освіті; 2) проаналізувати специфіку освітньої та концертної діяльності студентів-хореографів, виявити її кореляцію зі змістом діяльності керівника хореографічного колективу;

3) визначити основні форми та види діяльності керівника хореографічного колективу, які студенти мають засвоїти у процесі фахової підготовки у класичному університеті.

Методологія дослідження ґрунтується на: а) науково-теоретичних концепціях про діяльність та діяльнісний підхід у фаховій підготовці студентів; б) застосуванні методів *аналізу* наукових праць та програмних документів (з метою розкриття сутності ключових понять дослідження та визначення змісту фахової підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті), *систематизації* основних форм та видів професійної діяльності хореографа (з метою визначення принципів освітньої діяльності студентів у хореографічних класах), *узагальнення* результатів наукового пошуку (з метою визначення наукової новизни та формулювання висновків дослідження).

Виклад основного матеріалу. Фахова підготовка майбутніх хореографів у класичному університеті здійснюється відповідно до освітньо-професійної програми спеціальності і має на меті підготовку фахівців у сфері виконавського (хореографічного) мистецтва, а також балетмейстерів, викладачів та методистів у галузі початкової мистецької та позашкільної освіти [8, 4]. Одним із методів навчання студентів-хореографів, передбачених освітньо-професійною програмою, є метод моделювання професійної реальності, тобто метод моделювання педагогічних і концертно-сценічних ситуацій та метод моделювання професійної діяльності керівника дитячого хореографічного колективу [8, 6].

З урахуванням пріоритетності практичної підготовки студентів-хореографів у класичному університеті ми визначили один із наукових підходів – діяльнісний, дотримання якого забезпечує опанування технології фахової діяльності хореографа як виконавця, викладача й керівника хореографічного колективу.

Діяльнісний підхід в освіті розглядають як сукупність окремих освітніх технологій або методичних прийомів, як методологічний базис, на якому будують різні системи навчання з конкретними технологіями, прийомами і теоретичними особливостями. Діяльнісний підхід є альтернативним методу пасивного засвоєння знань, а його реалізація сприяє досягненню освітніх цілей, які втілюють потреби суспільства у підготовці висококваліфікованих і конкурентоспроможних кадрів у галузі мистецтва.

Однією із категорій цього підходу є *діяльність*. У філософському словнику

соціальних термінів діяльність розглядають як форму активного ставлення людини до оточуючого світу з метою його перетворення [12, 255]. У соціолого-педагогічному словнику діяльність визначено як спосіб буття людини у світі, здатність її вносити у дійсність зміни, а основними компонентами діяльності визначено: суб'єкт із його проблемами; мету, відповідно до якої перетворюється предмет в об'єкт, на який спрямовано діяльність; засіб реалізації мети; результат діяльності [10, 63]. Культурну діяльність науковці розглядають як соціальну діяльність людей, спрямовану на створення, засвоєння, збереження та поширення культурних цінностей суспільства, а соціальну діяльність трактують як сукупність соціально значущих дій, здійснюваних суб'єктом (клас, група, особистість) у різних сферах і на різних рівнях соціальної організації суспільства [10, 64].

Основою професійної діяльності хореографа є *творчість*. Науковці визначають її як продуктивну людську діяльність, здатну породжувати якісно нові матеріальні й духовні цінності суспільного значення. Розвиток творчого потенціалу діяльності є важливою умовою культурного прогресу суспільства й виховання людини [10, 266]. Творчість – це здатність, здібність людини, що виникає в процесі праці, створювати (на основі пізнання закономірностей об'єктивного світу) із наданого дійсністю матеріалу нову реальність, що задовольняє багатоманітність суспільних потреб [11, 490]. Базою творчості виступають знання й досвід, набуті людиною в процесі пізнання і практичної діяльності.

Творчість по-різному виявляється у різних видах професійної діяльності. Педагогічну творчість науковці вбачають в оригінальному й високоефективному підході вчителя до навчально-виховних завдань, збагаченні теорії та практики виховання і навчання. Досягнення її творчого результату забезпечується систематичними цілеспрямованими спостереженнями, застосуванням педагогічного експерименту, критичним використанням передового педагогічного досвіду [10, 266].

Важливими чинниками, що визначають успішність художньо-творчої діяльності, є наявність у суб'єкта, що її здійснює, таких якостей, як: природні задатки (природжені анатомо-фізіологічні передумови розвитку здібностей); спеціальні здібності (індивідуально-психологічні особливості особистості, які зумовлюють успішність діяльності і визначають відмінність в оволодінні необхідними для її здійснення знаннями, уміннями й навичками); талант

(сукупність здібностей, яка дозволяє отримати продукт діяльності, що відрізняється оригінальністю й новизною, високою досконалістю й суспільною значущістю); геніальність (високий ступінь розвитку таланту, що дозволяє здійснити принципові зрушення у певній сфері творчості) [9, 51].

Творчість хореографа як виконавця, викладача й керівника колективу ми вбачаємо у: а) створенні оригінальних хореографічних композицій із застосуванням сучасних хореографічних технік та сценічних ефектів; б) творчій інтерпретації танцювального матеріалу та знаходженні відповідного музичного супроводу (автентичного чи стилізованого); в) реалізації творчого задуму в репетиційному процесі та концертному виступі; г) нестандартному підході до планування навчальної та концертної програм, до проектування костюмів та сценічних декорацій, що дає змогу підняти хореографічний колектив (або окремого виконавця) на високий щабель діяльності відповідно до сучасного рівня розвитку хореографічного мистецтва.

Означені аспекти ми враховуємо в організації освітньої діяльності майбутніх хореографів для забезпечення професійної спрямованості хореографічної освіти та набуття студентами фахового досвіду, що значно полегшить процес адаптації молодого фахівця до реальних умов професійної діяльності. Тому зміст освітньої діяльності студентів на практичних заняттях із хореографічних дисциплін (класичний танець, народно-сценічний танець, сучасний танець, акторська майстерність та режисура в хореографії, методика роботи з хореографічними колективами, хореографічний ансамбль, мистецтво балетмейстера тощо) має максимально відповідати специфіці майбутньої професії.

З цією метою ми застосовуємо активні методи навчання – моделювання концертно-сценічних і педагогічних ситуацій та моделювання професійної діяльності хореографа, яка за своєю сутністю є поліаспектною і поєднує такі складові: 1) постановка танців та хореографічних композицій; 2) підбір репертуару для учнів різних вікових категорій; 3) проведення занять відповідно до плану роботи мистецького закладу; 4) підготовка та проведення концертів, конкурсів, фестивалів; 5) організаційно-виховна робота в дитячому хореографічному колективі; 6) репетиційна робота; 7) підведення підсумків заняття та завдання для самостійної роботи учасників колективу. Робота викладача-хореографа

також передбачає: проведення майстер-класів для керівників дитячих танцювальних колективів та викладачів хореографічних дисциплін закладів початкової мистецької освіти й позашкільних навчальних закладів; участь у різноманітних фахових семінарах, практикумах, тренінгах.

Успішність фахової підготовки студентів у хореографічних класах залежить від узгодженої діяльності викладача й концертмейстера. Слід зазначити, що в закладах музичної освіти спеціальну підготовку концертмейстерів до роботи в галузі хореографії не здійснюють. Цей вид діяльності музиканти (піаністи й баяністи) опановують безпосередньо в умовах хореографічного процесу. Для цього концертмейстеру необхідно: а) засвоїти специфіку проведення тренажу в різних хореографічних класах (класичному, народно-сценічному, сучасному, сучасному бальному тощо); б) уміти підбирати й компонувати різножанровий та різностильовий музичний матеріал відповідно до завдань певного заняття; в) володіти інформаційними комп'ютерними технологіями та навичками звукорежисури, необхідними для проведення занять, репетицій і концертів; г) вільно володіти музичним інструментом (уміти швидко читати ноти з аркуша та грати на слух; спрощувати або збагачувати гармонічну й ритмічну фактуру музичного твору; миттєво відтворювати музичний матеріал у необхідному для певного навчального завдання темпі (швидкому, помірному, повільному) та розмірі – 2/4, 3/4, 6/8, 4/4 тощо); д) корелювати свою гру з викладачем-хореографом та учнями (студентами), дотримуючись темпо-метро-ритмічної синхронності.

Студенти мають засвоїти, що від професійної комунікації викладача-хореографа з концертмейстером залежить ефективність репетиційної роботи в хореографічному колективі.

Реалізацію діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів ми здійснюємо на двох рівнях – теоретичному і практичному. Теоретичну і практичну діяльність науковці визначають як внутрішню і зовнішню форми діяльності.

Сутність теоретичної (внутрішньої) діяльності у філософії розкрито через поняття «пізнання», яке здійснюється шляхом: абстрагування (відволікання від несуттєвих і виділення суттєвих властивостей предмета); ідеалізації (уявного введення об'єктів із гранично розвинутих, абсолютних, суттєвими властивостями, що заміщують

дійсний об'єкт пізнання); екстраполяції (поширення відділених мисленням властивостей і тенденцій в одній сфері предмета на інші його сфери); конструювання (з'єднання абстракцій, ідеалізацій і екстраполяцій в абстрактно-логічний образ, який відтворює об'єкт пізнання в уяві) [11, 418].

Практична (зовнішня) діяльність є суто людською формою діяльності, яка має універсальний матеріально-предметний характер. Практична діяльність людини розглядається ученими [11] як складна мережа різних актів перетворення об'єктів, де продукти однієї діяльності стають вихідними компонентами іншої. У філософії структурними характеристиками практичної діяльності визначені: людина з її метою, знаннями й навичками, здійснювані нею операції доцільної діяльності; об'єкти, включені у процесі цих операцій у визначені взаємодії; предмет праці (вихідний матеріал); засоби праці (знаряддя); продукти, одержані в результаті перетворення предмета праці. Відтак, практичну діяльність можна трактувати як єдність двох сторін – суб'єктної (людина з її здібностями, цілями і доцільними діями) та об'єктної (засоби, вихідні матеріали і продукти, одержувані з вихідних матеріалів завдяки впливу засобів діяльності) [11, 465].

Отже, теоретична діяльність полягає в оперуванні ідеальними об'єктами (розкриття їхньої сутності, створення прогностичного образу, ідеальної моделі тощо), а практична діяльність за своєю сутністю є об'єктивною (субстанціональною, матеріально-предметною). Відтак теоретичне і практичне, духовне і фізичне, ідеальне і матеріальне є різними аспектами процесу діяльності.

З урахуванням наведених наукових дефініцій ми визначили й систематизували основні форми та види діяльності учасників хореографічного процесу, які мають засвоїти студенти за час навчання в університеті.

Теоретична форма роботи викладача-хореографа та керівника хореографічного колективу забезпечується такими видами діяльності:

– проєктивна діяльність (розроблення навчальної програми з хореографічної дисципліни; складання календарного плану роботи навчального (або аматорського) колективу; добір, систематизація й інтерпретація навчального та концертного репертуару; підбір комплексу вправ для проведення екзерсису з урахуванням фізичних можливостей та рівня підготовки учнів (студентів); планування репетиційної роботи над репертуаром; проєктування

концертно-виконавської роботи студентів (хореографічного колективу);

– аналітична діяльність, яка реалізується в процесі самостійного опрацювання хореографічного репертуару (історико-стильовий та жанровий аналіз танцю й музичного матеріалу; теоретичний аналіз основних елементів танцю – сольних епізодів, ансамблів тощо; підбір костюмів, робота з каталогами, консультації з дизайнерами одягу; аналіз різних варіантів сценографії; аналіз репетиційної та концертної діяльності колективу; самоаналіз викладачем/керівником власної роботи як організатора, педагога й виконавця).

Практична форма роботи викладача-хореографа та керівника хореографічного колективу реалізується у таких видах діяльності:

– організаційно-педагогічна діяльність, яка відображає процес спільної роботи керівника й учасників хореографічного колективу (організація колективу та вибір напрямку його діяльності – класичний, народний, бальний, сучасний тощо; формування виконавського складу колективу – підбір учасників з певною фізичною фактурою та необхідним рівнем підготовки; організація та проведення репетиційної роботи; індивідуальна робота з учасниками колективу; робота над інтелектуальним, естетичним і фізичним розвитком учнів/студентів; формування у майбутніх хореографів системи знань, понять і категорій у галузі хореографії та формування комунікативних навичок; створення умов для професійного розвитку учасників хореографічного колективу; виховання в учнів/студентів елементарної та творчої дисципліни; оформлення репетиційної аудиторії та придбання викладачем/керівником необхідного для занять обладнання – станків, музичних інструментів, апаратури, комп'ютера, сценічних костюмів тощо);

– художньо-творча діяльність як органічне поєднання художнього і технічного аспектів хореографічного виконавства (реалізація власних творчих задумів у виконавській практиці; самостійна робота над власним фізичним апаратом та вдосконалення виконавської техніки; орієнтація на ідеальний образ танцівника та професійний саморозвиток; створення власного творчого іміджу як педагога, балетмейстера, хореографа-постановника);

– концертно-сценічна діяльність як результат фахової підготовки учнів/студентів у хореографічному класі (участь у звітних концертах навчального закладу, конкурсах, фестивалях, мистецьких проєктах тощо;

розподіл обов'язків із підготовки до перевезення костюмів і реквізиту; проведення репетицій на сцені; формування в учасників колективу навичок роботи у сценічних костюмах; виховання культури поведінки за кулісами і в гримерних кімнатах; культура спілкування з учасниками інших творчих колективів – учасників концерту; формування в учнів/студентів артистизму та сценічної культури; власна концертно-виконавська діяльність викладача/керівника – сольне виконання концертних номерів, участь у професійних ансамблях танцю).

Формування означених складових діяльності викладача-хореографа та керівника хореографічного колективу здійснюється у процесі фахової підготовки студентів у хореографічних класах, закріплюється під час проходження виробничої практики (у дитячих хореографічних колективах, професійних ансамблях, театрах) та реалізуються у процесі підсумкової атестації – у підготовці й захисті творчої роботи з фаху та складанні кваліфікаційного іспиту з методики роботи з хореографічним колективом.

На основі визначених форм і видів діяльності керівника хореографічного колективу ми сформулювали *принципи* освітньої діяльності студентів у хореографічних класах.

Принцип науковості реалізується у дотриманні основних положень хореографічної педагогіки, анатомії та фізіології у навчанні, вихованні й розвитку студентів. Принцип систематичності й послідовності забезпечується регулярністю проведення занять з фаху, поетапним засвоєнням студентами професійних умінь і навичок, послідовним ускладненню навчальних завдань. Принцип доступності виявляється у врахуванні вікових особливостей та індивідуальних фізичних можливостей студентів при плануванні навчального матеріалу та виборі методів його засвоєння. Принцип колегіальності ґрунтується на творчій співпраці викладача-хореографа і студентів, на вмінні працювати в команді, на колективній творчості й зацікавленості у результатах спільної діяльності. Принцип єдності теорії і практики передбачає застосування студентами знань і практичних умінь, набутих за час навчання.

Дотримання означених принципів у фаховій підготовці майбутніх хореографів та керівників хореографічних колективів дає підстави стверджувати, що досвід професійної діяльності можливо сформувати у студентів за час навчання в університеті.

Узагальнення результатів нашого дослідження дає змогу визначити його наукову новизну. Вона полягає в тому, що: науково обґрунтовано та доведено доцільність застосування діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів; систематизовано форми й види професійної діяльності, які студенти-хореографи мають опанувати в процесі фахової підготовки; визначено принципи освітньої діяльності студентів у хореографічних класах.

Висновки. Проведене наукове дослідження дає підстави стверджувати, що застосування діяльнісного підходу у фаховій підготовці майбутніх хореографів: а) забезпечує ефективність освітньої діяльності студентів у хореографічних класах; б) спрямоване на опанування технології практичної діяльності керівника хореографічного колективу; в) сприяє формуванню у майбутніх хореографів професійного досвіду за час навчання в університеті.

Література

1. Благова Т.О. Особливості професійної підготовки майбутніх учителів-хореографів у системі педагогічної освіти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2010. Вип. 50. С. 72–76.
2. Бондаренко Л.А. Методика хореографической работы в школе и внешкольных заведениях. Киев : Музична Україна, 1985. 221 с.
3. Годовський В.М., Арабська В.І. Теорія і методика роботи з дитячим хореографічним колективом : Методичні рекомендації, лекції, навчальна програма. Рівне : РДГУ, 2006. 76 с.
4. Голдрич О.С. Методика роботи з хореографічним колективом : посібник для студентів-хореографів навчальних закладів України І – II рівнів акредитації. Вид. 2-е, випр. та доп. Львів : Сполом, 2007. 72 с.
5. Голдрич О. Хореографія : посібник з основ хореографічного мистецтва та композиції танцю. Вид. 2-е, доп. Львів : Сполом, 2006. 172 с.
6. Касьянова О.П. Диверсифікація хореографічної освіти України в контексті євроінтеграційних процесів. Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв : зб. наук. пр. Київ, 2012. Вип. 3. С. 49–54.
7. Медвідь Т.А. Компетентнісні засади професійної підготовки майбутніх хореографів у класичному університеті. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Київ, 2018. № 2. С. 234–238.
8. Освітньо-професійна програма 024.00.01 «Хореографія (за видами)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. 17 с.
9. Пляченко Т.М. Професійна діяльність керівника музично-інструментального колективу : навч. посіб. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 112 с.

10. Соціолого-педагогічний словник / уклад. С.У. Гончаренко, В.В. Радул та ін.; за ред. В.В. Радула. Київ : ЕксОб, 2004. 304 с.

11. Філософія : підручник для вищої школи / за заг. ред. В.Г. Кременя, М.І. Горлача. Харків : Прапор, 2004. 736 с.

12. Філософський словник соціальних термінів / за заг. ред. В.П. Андрущенко. Вид. 3-є, доп. Київ ; Харків : «Р.І.Ф.», 2005. 672 с.

References

1. Blaghova T.O. (2010). Peculiarities of professional training of future teachers of choreography in the system of pedagogical education. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka. Vyp. 50. 72–76 [in Ukrainian].
2. Bondarenko L.A. (1985). Methods of choreographic work in schools and out-of-school institutions. Kyiv : Muzychna Ukraina. 221. [in Russian].
3. Hodovskyi V.M., Arabska V.I. (2006). Theory and methods of working with children's choreographic team: Methodical recommendations, lectures, tutorial. Rivne: RDHU. 76. [in Ukrainian].
4. Holdrych O.S. (2007). Methods of working with a choreographic team: a guide for students-choreographers of educational institutions of Ukraine I – II levels of accreditation. Issue. 2. Lviv: Spolom. 72. [in Ukrainian].
5. Holdrych O. (2006). Choreography: a guide to the basics of choreographic art and dance composition. Issue 2. Lviv: Spolom. 172. [in Ukrainian].
6. Kasianova O.P. (2012). Diversification of Ukrainian choreographic education in the context of Eurointegration processes. Visnyk Derzhavnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv: collection of scientific works. No. 3. 49–54 [in Ukrainian].
7. Medvid T.A. (2018). Competency principles of future choreographers' professional training in classical university. Kyiv: Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv. No. 2. 234–238 [in Ukrainian].
8. Educational and professional program 024.00.01 «Choreography (by type)» of the first (bachelor's) level of higher education (2017). Kyiv: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. 17. [in Ukrainian].
9. Pliachenko T.M. (2013). Professional activity of the head of musical and instrumental collective: navch. posib. Kyiv: Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka. 112. [in Ukrainian].
10. Sociological and pedagogical dictionary (2004). Uklad. S.U. Honcharenko, V.V. Radul ta in.; za red. V.V. Radula. Kyiv: EksOb. 304. [in Ukrainian].
11. Philosophy (2004). Manual for high school. V.H. Kremenia, M.I. Horlacha (Eds.). Kharkiv: Prapor. 736. [in Ukrainian].
12. Philosophical dictionary of social terms (2005). Za zah. red. V.P. Andrushchenka. Issue 3. Kyiv; Kharkiv: «R.Y.F.». 672. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.08.2021
Отримано після доопрацювання 10.09.2021
Прийнято до друку 17.09.2021